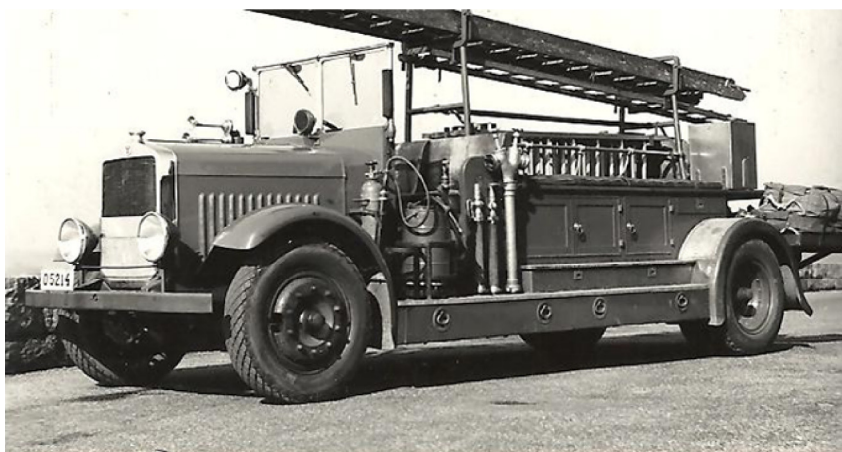

Kylet som hittade hem

Bil 4 Scania-Vabis 1932

En gammal brandbils histori(a)k.

1974 bestämdes att två gamla brandbilar, som varit undanställda på Torslanda och Backa Brandstationer skulle skrotas. Den ena var bilmspr nr:21, Austin 1954 års modell med Baghyttra högtryckspump. Den andra var skumbil nr:4, Scania 1932 års modell, som 1959 blivit ombyggd från öppen bilmspr till skumbil med hytt. Ett arbete som Bengt Liedbert utförde på verkstaden på Tredje Långgatan. På sensommaren transporterades bilarna till Kålltorp, bakom rotundan och verkstan, där allt som skulle tas till vara demonterades av hjälpmontören Hasse B (326) och budchauffören Thomas S(408). När allt användningsbart var demonterat, plockades övriga delar av koppar och mässing bort för att förstärka verkstans kaffekassa - "skrotkassa" (preskriberat).

Vid ett tillfälle när jag tittade till grabbarna på baksidan av verkstan, stod någon (annan med skägg) och med en skruvmejsel gjorde en repa i Scanians kromade kyl, för att se om det var av mässing.

Jag förklarade då att kylet var mycket mera värt i orört skick än den 50-lapp vi kunde få på skroten. Därför kom vi överens om att kylet skulle hängas upp på väggen i verkstan efter julstädningen.

I väntan på julstädningen lade jag kylet under min arbetsbänk och hoppades att inte verkstadschefen P-O Johansson skulle se det. "Inget under arbetsbänkarna", löd 1:a § i P-O:s lag.

Bilarna gick med bärgare till skroten i Marieholm frampå höstkanten.

Kylet blev liggande under bänken i ett år, bl.a för att när väggarna blivit tvättade vid julstädningen och bara smörjgroparna återstod att rengöra, blev groparna plötsligt till "skyttegravar", med en grabb i varje grop utrustad med varsin

smörjspruta med kastlängd på 10-15 meter. Väggarna blev vackert dekorerade med 10 kg fett. Inga namn nämnda, men en var hjälpmontör och en var budchaufför.

En fredag e.m. mitt i sommaren 1975 stannade en Mercedes mitt på gården, portarna i verkstan var öppna och jag gick och städade, alla andra var ute och spelade fotboll. Mannen i Mercan kommer in till mig och talar om att han skall renovera en gammal Scania och letar efter ett kyl till denna. Jag undrar då varför han kommit till Kålltorp. Han svarar att han varit på flera brandstationer, för brandkårer i regel har gamla fordon och delar till dessa liggande.

Under tiden vi pratar har vi närmast oss min arbetsbänk, jag böjer mig och drar fram kylet.

Mannen blir alldeles till sig och säger, precis ett sånt jag behöver, precis ett sånt jag behöver, får jag köpa det? Jag svarar att det bestämmer inte jag, det är hela verkstans och dom kommer inte in på 1 timma.

Kan jag komma på måndag undrar då mannen.

Visst, så pratar jag med alla på morgonen, svarar jag.

På måndagsmorgonen berättar jag för allihop att en man är mycket intresserad att köpa kylet.

"Sälj det" är allas mening. Hur mycket skall vi ta för det undrar jag, 300:- säger någon, 450:- säger någon annan och till slut enas vi om 600:-.

På eftermiddagen stannar Mercan på gården, mannen nästan springer in till mig och frågar: får jag köpa det? JA, men det kostar 1200:- skojar jag, i nästa sekund står jag med 1200:- i handen. Lägg det i bagagen säger han.

Jag har förstått att mannen är tankbilsåkare och eftersom jag arbetar med Frölundas nya skumbil (B 30) i verkstaden, förevisar jag honom denna.

Under tiden undrar jag om han inte tyckte att kylet blev dyrt (fortfarande med pengarna i handen), svarade han att han var beredd på mer.

Alltså ökade kaffekassan väsentligt.

Och jag var lättad som slapp fler varma servetter från P-O.

Flera år senare städar Depån i plåtskjulet i "gropa" på Kålltorp, och efter det hittar jag en gammal brandpump i skrotcontainern. Född ekorre som jag är, lyfter jag ut pumpen och gömmer den bakom verkstan ett tag, för att sedan smyga in med den i plåtskjulet igen.

Det går några år tills skjulet skall rivras och SOS huset byggas, då hamnar pumpen i skrotbingen igen.

Åter lyfter jag ut pumpen och gömmer den, kör den senare till Hovgården där museeavd. tillfälligt fått lov att hyra, sen till Kvarnberget, senare till gamla Ad.

1994 ansökte Räddningstjänsten Storgöteborg om att få anordna 1997 års Veteranbrandbilsrally genom BHS (Brandhistoriska sällskapet), samt att renoveringen av B40 har tagit sin början.

Veteranbrandbilsrallyt skulle ingå som en av aktiviteterna i Räddningstjänstens 125 års jubileum. Jag kan inte gå förbi jubileumsåret utan att nämna vilket fantastiskt engagemang det var hos så många anställda inom räddningstjänsten, framför allt Tina Wolf och Claes Borgström, utan dessa fantastiska organisatörer blev det nog inget jubileum.

I förberedelserna inför rallyt kom jag i kontakt med Palle Björkman på Scantias Museum i Södertälje, en mycket trevlig och hjälpsam man. En dag ringer Palle till mig, hösten -96 tror jag, och talar om att en privatperson i Ale äger en gammal Scania brandbil. Han har vänt sig till Palle Björkman för att få reda på var brandbilen har gått någonstans, och övriga uppgifter om bilen.

Palle har med ramnumret på bilen letat i Scantias arkiv och tagit fram kopior på alla handlingar om bilen. En mapp med dessa papper skickar han till ägaren i Ale och en likadan mapp till mig, med ägarens namn och telefonnummer.

Bil 4 som skumbil 1959

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td style="font-size: small;">A. B. SCANIA-VABIS</td></tr> <tr><td style="font-size: small;">ANK - 4 MRS 1932</td></tr> <tr><td style="font-size: small;">ERK</td></tr> <tr><td style="font-size: small;">DETV.</td></tr> </table> <p style="text-align: center; font-weight: bold; font-size: 1.2em;">P. M. n:o 1</p> <p>betr. order n:o 2067</p> <p>Å 1 st. komplett brandautomobil för Göteborgs Ejdsäckningsverk - Göteborg.</p> <p>[Vagnen utföres i huvudsak i enlighet med H.K:s offert av den 13 jan. 1932/seat förses med ballongringar 24" x 7,50" enkla fria och dubbla bak. "Record" säkerhetsslangar. 1 st. reservving monterad å reservhjulet plus säkerhetsslang. Splitterfritt glas i vindrutan.</p> <p style="text-align: right; font-weight: bold;">FAKTURA N:o 5171</p> <p>Vissa detaljffreskrifter enligt H.K:s skrivelse av den 2 mars 1932: Kylare och vinskylad förkylare och verkstadsdelen deliföras herr Köster. 35 Endast en lykta med vitt sken placeras i vagnens mitt. Strålkastare och röd lykta svartlockande. Batteriet placeras på vänstra fotstället. Remintanken placeras under förarsätet. Själslippen på avloppsröret inköpes från Brandkåren. Pedalen på sätets framföreg. Nivåklorna med hällare offereras av H.K. Körriktningsvisare offereras. Färosceriet utföres utan insveining och lederna mellan skruvlåda och överbyggnaden på ramen slopps. Förlägg uppdragen. 5-kres fotbryder slopps. Pompens snagutås utföres för 110 mm slang och efter prov som skadas från brandkåren. Boschhornen 3-stes med dotkontakt i st. för vevoakopplare. Vagnen lackeras helt i röd färg efter färgprov från Brandkåren.</p> <p>Faktureras till . . . . . Kr. 26,135:-</p> <p>Provision utgår till Herr Köster med 3 % å Kr. 21.650:- = Kr. 1.077,50 De Telöpp verk provision löse utgår Herr Kr. 4.250:- för skumpumpen samt 7 st. säkerhetsslangar "Record" å tillsammans Kr. 285:-</p> <p style="text-align: center;">Stockholm den 3 mars 1932.</p> <p style="text-align: center;"> Palle Björkman </p>	A. B. SCANIA-VABIS	ANK - 4 MRS 1932	ERK	DETV.	<p style="text-align: right;">404</p> <p style="text-align: right;">Direktören Överingenjören Ing. W. Ericson Femern</p> <p style="text-align: right;"> 7. 8. 12. 11A 11B 16. 17. 38. Palle Björkman </p>
A. B. SCANIA-VABIS					
ANK - 4 MRS 1932					
ERK					
DETV.					

Kopia på beställningsordern av Bil 4

Pappren visar att bilen är beställd av Göteborgs Spårvägar på uppdrag av Göteborgs Stads Eldsläckningsverk år 1932. Jag är nyfiken på vad det är för bil, men upptagen med mycket annat, så kontakten med ägaren får vänta ett tag. Till -98 års julavslutning på Kålltorp för arbetsgruppen med B40, har jag ringt ägaren i Ale och frågat om vi i Museiföreningen får komma upp och titta på bilen som hastigast.

Han berättar då att han såg bilen när den med Bärgare gick in på skrotan, och inte fick köpa den direkt, men efter ett tag löste det sig. Han köpte bilen -74 men har inte gjort något med den, men vi var välkomna att titta på den ändå. Så innan bastu och julmat överraskade jag gruppen med en utflykt till Ale. Väl där möttes vi av ägaren Roland Sjökvist och hans hustru Linnea, ett fantastiskt gästvänligt och mycket trevligt par. Linnea bjöd på kaffe och hembakade bullar och Roland en titt på bilen som stod i ett garage en bit utanför samhället.

Det var BILEN som Bäckis och Sjöstrand skrotade, inget kyl, och i samma skick som den gick från Kålltorp -74. Roland berättade för oss att han köpt bilen för att bygga om den till veteranlastbil, men i kontakten med Palle Björkman tycker Palle att en gång en brandbil alltid en brandbil.

Jag frågar Roland lite försiktigt om kyllet som saknas, Det ligger hemma på vinden svarar Roland, köpte det på Kålltorps brandstation. Rätt kyl till rätt bil!

Mycket glada och jag lite skuldmedveten över priset på kyllet, vände vi hemåt för bastu och julmat.

Bil 4 vid besök 2010

Efterföljande år har vi i Museiföreningen besökt Roland ett antal gånger, som i kontakten med oss fick blodad tand att starta reoveringen av bilen.

Vid ett sånt besök tittar jag närmare på fästet och kardandriften för akterpumpen, när en stor pollett ramlar ner i hjärnan på mig. H----e J----r !!!

75 kilos klumpen jag har flyttat runt i halva stan är ju originalpumpen till din bil.
Roland tittar på mig och undrar om han får köpa den.
Någon vecka senare levererar vi pumpen, och Roland får den genomgången, och vid nästa besök är den monterad på bilen.
Fantastiskt, original både fram och bak - 32 års modell.

Roland har ensam renoverat bilen med ett kort från Scania när bilen var ny, som förebild. Det märks att det inte är första bilen som han renoverat, är ägare till ett antal veteranfordon som Volvo Raske -65, Buick -23 cabriolet, Buick 40 med svärmorslucka, m.fl.
NU är brandbil Nr:4 klar för besiktning och några av oss i föreningen på väg upp för att provköra den.

NU är den 3/8 2010.
Roland har erbjudit Museiföreningen att få låna bilen när vi önskar att ha med den i något sammanhang som gynnar föreningen eller Räddningstjänsten.
Jag vill avsluta med att för mig personligen har bekantskapen med Roland varit mycket betydelsefullt, samt att vi i Museiföreningen har många trevliga stunder, med gott tjöt och roliga historier.
Det är en ovärderlig samling föremål Räddningstjänsten och Museiföreningen har att förvalta, kom och bidra med att bevara detta åt eftervärlden.

För Museiföreningen
Lasse Karlsson

[Åter artiklar/texter](#)